

Hvordan vurdere kompetanse i sidemål?

Henning Fjørtoft

Professor i norsk fagdidaktikk

Institutt for lærerutdanning

NTNU

Vurdering handler om å samle inn informasjon, tolke den, og handle.

Vurdering i klasserommet må

- synliggjøre og verdsette den fulle bredden i hva eleven vet og kan gjøre*
- for alle elever*
- på en måte som fremmer konstruktiv oppfølging i etterkant*

(Cowie & Harrison, 2016)

Konsistent karaktersetting

Dekke
læreplanmål

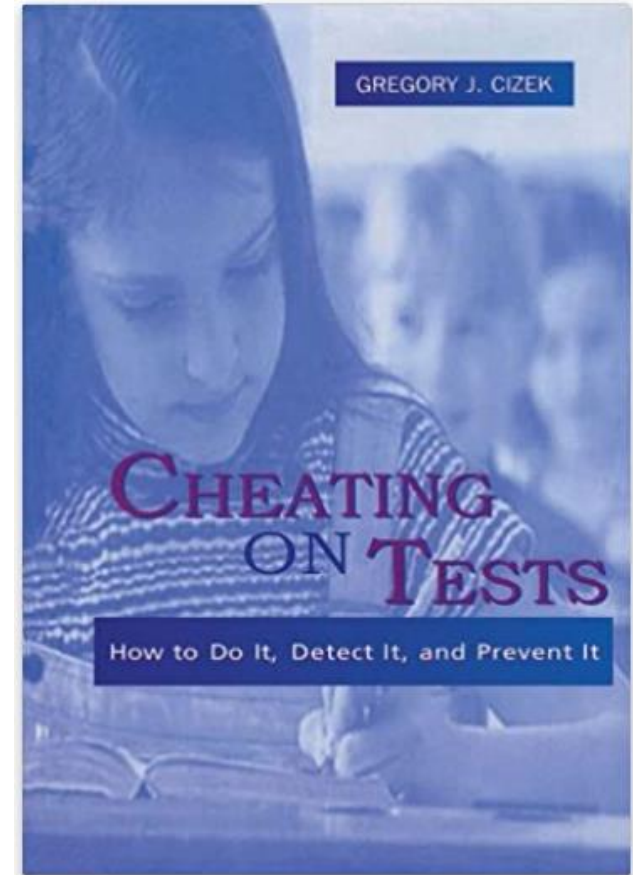
Praktisk
håndterbarhet

Men hva med juks?

Det fins mange måter å jukse på

- Noen andre gjør din eksamen
- Bruk av ulovlige dokumenter eller verktøy
- Sniktitte på andres besvarelser
- Samarbeide på en individuell prøve
- Få ulovlig hjelp fra noen utenfor prøvesituasjonen
- Få ulovlig hjelp fra en ansatt under prøven

Å forhindre juks sikrer integriteten til en vurderingsform

Chirumamilla, A., Sindre, G., & Nguyen-Duc, A. (2020). Cheating in e-exams and paper exams: The perceptions of engineering students and teachers in Norway. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 45(7), 940–957. <https://doi.org/10.1080/02602938.2020.1719975>

Cizek, G. J. (1999). *Cheating on tests: How to do it, detect it, and prevent it*. L. Erlbaum Associates.

Skriveundervisning i globalt perspektiv

- er viktig, men er også ekstremt komplekst og utvikler seg ikke naturlig hos eleven.
- krever undervisning og øving. En sentral kilde til manglende skriveferdigheter hos elevene er at lærerne ikke bruker nok tid til skriveundervisning.
- Skrivning forekommer i alle fag, men vi kan skille mellom «composing» og «writing without composing» (notater, stikkord, utfylling)
- Variasjon er bra, men delferdigheter innøves ikke med stor nok intensitet
- Digitale verktøy mangler i skolen, men brukes overalt ellers i samfunnet

«Students do not write often enough, and they are seldom asked to write longer papers that involve analysis and interpretation.»

Standpunkt vurdering og eksamen

- 80/20-regelen i det norske vurderingssystemet
- Må ta hensyn til mange spørsmål: pedagogiske, juridiske, teknologiske, politiske, ressursmessige, sosiale, administrative...
- Vektlegger tillit over ansvarliggjøring og regnskapsplikt
- Norske læreres nyter stor tillit hos myndigheter og i samfunnet.
- Integriteten i det norske systemet ivaretas gjennom den kontinuerlige standpunkt vurderingen og gjennom rammeverk og praksis i eksamensordningen

Men vi har også hatt

- uavklarte spenningsfelt som vurdering av elevens innsats og systematiske forskjeller i læreres karaktersettingspraksis (Prøitz & Borgen, 2010; Tveit, 2014).
- nesten fullstendig fravær av retningslinjer for karaktersetting (Prøitz & Borgen, 2010).

Nytt rammeverk for eksamen

- *konstrukt* – en beskrivelse av kompetansen og det faglige innholdet skal prøves i en gitt sammenheng
- «vil (...) være noe smalere enn den kompetansen som hele læreplanen og opplæringen legger opp til»

Understreker at en eksamen kun gir et delvis bilde av elevens kompetanse

4 prinsipper

- *Validitet* – gjenspeile læreplanmålene/konstruktet og elevens kompetanse
- *Reliabilitet* – unngå sprik, sikre samsvar
- *Rettferdighet* – unngå støtende oppgaver eller favorisering av grupper
- *Håndterbarhet* – tilpasset tidsramme og ressurser

<https://www.udir.no/eksamen-og-prover/eksamen/rammeverk-skriftlig-eksamen-i-lk20-og-lk20s/>

Hva sier LK20 om vurdering i sidemål?

Ungdomstrinn

«Læreren skal sette karakter i norsk muntlig basert på kompetansen eleven har vist når eleven har kommunisert faglig innhold muntlig. Læreren skal sette karakterer i norsk skriftlig hovedmål og norsk skriftlig sidemål basert på kompetansen eleven har vist i et utvalg tekster i ulike sjangre **og for ulike formål**. I vurderingen av norsk skriftlig sidemål skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmål enn i sidemål.»

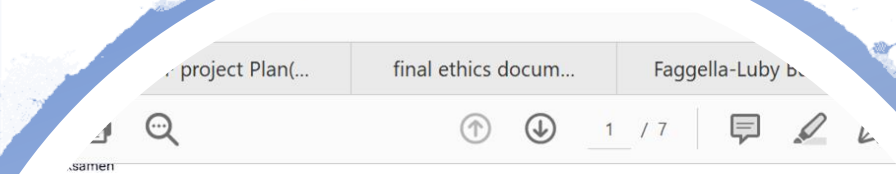
<https://www.udir.no/lk20/nor01-06/kompetansemaal-og-vurdering/kv111?lang=nob>

Videregående opplæring

(Vg3 studieforberevende)

«Læreren skal sette karakter i norsk muntlig basert på kompetansen eleven har vist når eleven har kommunisert faglig innhold muntlig. Læreren skal sette karakter i norsk skriftlig hovedmål og norsk skriftlig sidemål basert på kompetansen eleven har vist i et **bredt** utvalg elevtekster i ulike sjangre. I vurderingen av norsk skriftlig sidemål skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmål enn i sidemål.»

<https://www.udir.no/lk20/nor01-06/kompetansemaal-og-vurdering/kv115>

Erfor endrer vi norskeksamen

Øystaf B. Skar Professor ved Skrivsenteret, NTNU
Arne Johannes Aasen Leder ved Skrivsenteret, NTNU
Anne Holten Kvistad Prosjektkoordinator ved Skrivsenteret, NTNU

4. feb. 2021 18:00 | Sist oppdatert i går 18:51

Fra holistisk til analytisk vurdering

Bygger på et nytt konstrukt: norskfaglig kompetanse = å interagere med tekst

- Eksamen bør bestå av minst tre uavhengige oppgaver
- De bør vurderes analytisk og ikke holistisk (dvs. uavhengig av hverandre)

Redusere sprik i vurderingen

- Lese kritisk
- Analysere tekster
- Skrive tekster basert på lesing av andre tekster
- Skrive tekster som frittstående ytringer

Kan vi «go gradeless»?

Krever at lærere gjør to ting:

1. Finne andre måter å administrere aggregering, sortering og rangering på
2. Identifisere hva slags informasjon som kan både støtte og dokumentere elevens læring, og sikre at alle lærere og elever vet godt hvordan det gjøres

(Brookhart, 2019)

<http://www.ascd.org/ascd-express/vol14/num31/a-perfect-world-is-one-with-no-grades.aspx>

Why I'm Going Gradeless This Year

and why you might want to consider it, too.

 Anthony Lince on July 28, 2020

A Perfect World Is One with No Grades

Susan M. Brookhart

In a perfect world, there would be no grades. Instead, there would be feedback to students from teachers and others, coupled with opportunities to use the feedback to improve both performance and understanding.

Is that perfect world here now? Unfortunately, no. Grades of some sort—whether that means proficiency levels, A-F scales, or percentages—are necessary in most school settings for administrative functions that come with doing education at scale.

Of the grading choices, I prefer proficiency levels because they have the best chance of serving as information that can also help students learn. In contrast, the A-F scale and the percentage scale have some specific problems that proficiency levels don't. If you remove the requirement that grades need to support administrative functions like aggregating (calculating class averages), sorting (tracking or placement decisions), and ranking (selecting a valedictorian), however, many other options are available for sharing information with students to help them learn.

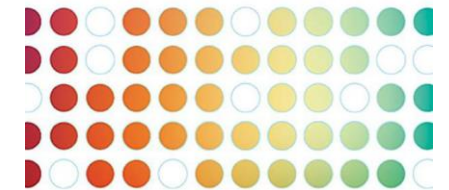
Requirements for Going Gradeless

To go gradeless, educators need to do two main things.

1. Find other ways to do administrative tasks that require aggregating, sorting, and ranking.
2. Identify the kind of information that can both support and report student learning and make sure all teachers and students know how to do that well.

UNgrading

Why Rating Students Undermines Learning (and What to Do Instead)

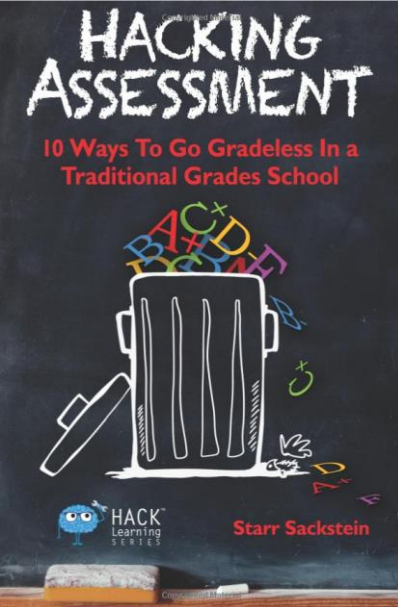

EDITED BY

Susan D. Blum

With a foreword by Alfie Kohn

Copyrighted Material

Karakterfrie skoler i Norge

Eriksen og Elstad (2019): Norsk læreres erfaringer med karakterfritt semester i videregående

- mer preget av forbedringsorienterte tilbakemeldinger, mindre preget av dokumentasjon/karakterbegrunnelse; mindre stress for elever som ikke oppnår karakteren de ønsker; høytpresterende elevers arbeidsinnsats svekkes trolig ikke

Gillespie og Burner (2019): Rektors syn på implementering av karakterfrie ungdomsskoler

- U-skole rektorer begrunner karakterfrie perioder med VfL og «utilfredsstillende vurderingspraksiser»: dagens system underbygger et behavioristisk læringssyn. Men elevinvolvering og informasjon rettet mot foresatte om implementering ikke er godt nok ivare tatt.

Hva innebærer endringene i eksamen for standpunktvurdering av skriftlig sidemål?

Standpunkt er alltid bredere enn eksamen

Flere tekster i flere sjangre gir elevene større sjanser til å vise sin kompetanse enn få store. Standpunktvurderingen bør derfor åpne for variasjon og muligheter for å skrive langt.

- endringer i karakterpraksis kan ha positive og negative, og intenderte og uintenderte virkninger. Vi norsklærere bærer ansvaret for å balansere vurderingens relevans og vurderingens integritet
- kombinere «composition» med «writing without composing»
- forholde oss til retningslinjene i LK20 for å sikre gyldighet
 - basert på kompetansen eleven har vist i et utvalg tekster i ulike sjangre
 - ta hensyn til at elevene har hatt kortere med formell opplæring i hovedmål
- bruke faglig skjønn for å sikre bredt grunnlag
- delta i sensorskolering for å sikre konsistente karakterer
- «moderere» vurderingen – avstemme forventninger gjennom felles diskusjon av eksempele oppgaver